

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

פסח בשאר ימות השנה אי בעי עקירה

(ס"ד א') (שנינו במשנה) ובמועד לשמו פטור וכו' (שלא לשמו, חייב).

טעמא דשלא לשמו (אלא לשם שלמים), הא סתמא (שחט במועד על חמץ), פטור (דלא עקר שם פסח מיניה, ושחיטה שאינה ראויה היא). אמאי? פסח בשאר ימות השנה שלמים הוי!

שמעת מינה פסח בשאר ימות השנה בעי עקירה (וכל זמן שלא עקר ממנו שם פסח, לא הוי שלמים)!!

אמר רבי חייא בר גמדה, נזרקה מפי חבורה ואמרו: כגון שהיו בעלים טמאי מת, ונדחין לפסח שני, דסתמיה (בלא עקירה מפורשת) לשום פסח קאי.

שיטות הראשונים

שחט קרבן פסח אחר הפסח: לרבי חייא בר גמדה קרבן פסח בעלמא לא בעי עקירה, ואם שחטו בסתם, כשר לשלמים. וכן פסק סמ"ג דסתמא לא בעי עקירה. דעת תוספות, דלדידיה, אפילו שחטו בהדיא לשם פסח, ג"כ כשר.¹ ומדברי הרמב"ם נראה דלהלכה לא נקטינן כוותיה, אלא בכל גווני בעי עקירה.²

סדר הקרבת קרבן הפסח

הפסח נשחט בשלוש כתות

(ס"ד א') **משנה:** הפסח נשחט בשלוש כתות, שנאמר³ "וְשַׁחֲטוּ אֹתוֹ כָּל קֹהֵל עֲדַת יִשְׂרָאֵל", קהל ועדה וישראל.

(ס"ד ב') (מכילתא פרשת בא) אמר רבי יצחק: אין הפסח נשחט אלא בג' כיתות, של שלושים שלושים בני אדם (בכל כת וכת).

מאי טעמא? קהל ועדה וישראל (שנאמר בפסוק) מספקא לן אי בבת אחת (ציוה לשוחטו, ויהיו בה שלושים, קהל ועדה וישראל ביחד), אי בזה אחר זה (שלוש כיתות של עשרה עשרה).

(ומבאר) אי בבת אחת (צריך), הא איכא (שלושים בכל כת). ואי בזה אחר זה, הא איכא (שלוש כתות). (ומסיק) הלכך בחמשין נמי סגיא. דעיילי תלתין ועבדי (פסחיהם). עיילי עשרה (חדשים) ונפקי עשרה. עיילי עשרה ונפקי עשרה.

(ס"ד א') (המשך משנה): נכנסה כת הראשונה (עד ש)נתמלאה העזרה. נעלו דלתות העזרה.

¹ דממילא הוא שלמים, ודינו כמו שלמים ששחט לשם פסח דכשר (אם לא באופן שנדחה לפסח שני, שאז סתמו עומד לשם פסח, וכששוחטו שלא בזמנו, פסול. ורק כששוחטו שלא לשמו כשר, כיון שהוא שלא בזמנו).

² וראה עוד להלן, בעניין אשם אי בעי עקירה, סו"פ אלו דברים (ע"ג ב'). מקורות: תוספות (ד"ה טעמא). רמב"ם (הל' פסולי המוקדשין ד,טו; ור' פיה"מ שהעתיק הרמב"ם תירוצא דרבי חייא בר גמדה, ומשמע דסבירא ליה כוותיה. ונראה שחזר בו. ליקוטי הלכות).

³ שמות יב,ו.

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

נתיבי הלכה - הדף היומי

השתלשלות ההלכה מהדף
עד השולחן ערוך

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

(ס"ד ב') איתמר, אביי אמר: ננעלו תנן (מאליהן. במעשה נסים).

רבא אמר: נועלין תנן (בידיים).

מאי בינייהו? איכא בינייהו למיסמך אניסא. אביי אמר "ננעלו" תנן, כמה דעיילי מעלו, וסמכינן אניסא⁴. רבא אמר "נועלין" תנן, ולא סמכינן אניסא.

(המשך משנה): תקעו והריעו ותקעו (בחצוצרות).

שיטות הראשונים

בכמה אנשים נשחט הפסח: כתב הרמב"ם "היו הכל חמשים - נכנסין בתחלה שלשים ושוחטין, ויוצאין עשרה ונכנסין עשרה, וחוזרין ויוצאין עשרה ונכנסין עשרה. היו פחות מחמשים - אין שוחטין את הפסח לתחלה, ואם שחטו, כשר. ואם שחטו כלן בבת אחת - כשר.⁵"

נעילת דלתות העזרה: פסק הרמב"ם (הל' קרבן פסח א,יא) כרבא, וכתב, "כיצד נשחט? נכנסה הפת הראשונה עד שתתמלא העזרה, ונועלין דלתות העזרה, ומתחילין לשחט את פסחיהם."

תקעו והריעו ותקעו: כתב הרמב"ם (הל' קרבן פסח א,יב), "על כל קריאה וקריאה תוקעין שלש תקיעות בחצוצרות: תקיעה, ותרועה, ותקיעה; הואיל ואין לו נסכים לתקע בשעת נסוף, תוקעין בשעת שחיטה."

שחיטת הפסח וזריקת דמו

(ס"ד א') **משנה:** הכהנים עומדים שורות שורות (להעביר הדם למזבח), ובידם בזיכי כסף (כפות כסף גדולות לקבל הדם), ובזיכי זהב. שורה שכולה כסף, כסף. שורה שכולה זהב, זהב (והטעם, דהכי שפיר טפי). לא היו מעורבין.

(המשך משנה): ולא היו לבזיכין שוליים (רחבים מלמטה, אלא חדים תחתיהם) שמא יניחום (כהנים ע"ג קרקע עד שיקבלו דם אחר, מחמת שהם מרובים, וישכחום) ויקרש הדם (ולא יהא ראוי לזריקה).

(ס"ד ב') **תנו רבנן:** כל הבזיכין שבמקדש לא היו להן שוליים, חוץ מבזיכי לבונה של לחם הפנים, שמא יניחום ויפרוס הלחם.

(ס"ד א') (המשך משנה): שחט ישראל (אם רצה, שהשחיטה כשירה בזר) וקיבל הכהן (הדם בבזך מצוואר הטלה).⁶ נותנו לחברו, וחברו לחברו.

(ס"ד ב') (ואמרין, נותנו לחברו) שמעת מינה הולכה שלא ברגל הוא הולכה. (ודחי) דילמא הוא נייד פורתא. ואלא מאי קא משמע לן? הא קמשמע לן: ברב עם הדרת מלך.⁷

⁴ וכל זמן שאין ננעלין מאליהן מניחין אותם ליכנס, ולא חיישינן דלמא עיילי כולהו ואין כאן שלש כיתות.

⁵ מקורות: רמב"ם (הל' קרבן פסח א,י-יא).

⁶ דמקבלה ואילך, מצות כהונה. גמרא.

⁷ כל מה שאתה יכול לעשות מצוה אחת בעם רב, הרי זה משובת. רמב"ם (פירוש המשנה).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

נתיבי הלכה - הדף היומי

השתלשלות ההלכה מהדף
עד השולחן ערוך

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

(ס"ד א') (המשך משנה): ומקבל את המלא ומחזיר הריקן (שחזר אליו מיד הכהן הזורק).

(ס"ד ב') (ומדייק) אבל איפכא לא, מסייע ליה לרבי שמעון בן לקיש, דאמר רבי שמעון בן לקיש: דאין מעבירין על המצוות.

(ס"ד א') (המשך משנה): כהן הקרוב אצל המזבח זורקו זריקה אחת⁸ כנגד היסוד (ברוחות צפון ומערב שבמזבח שהיה יסוד תחתיהן, וזורק לזקיפתו של מזבח והוא נופל ליסוד).

(ס"ד ב') (ומברר) מאן תנא פסח בזריקה (מרחוק ולא בשפיכה)?

אמר רב חסדא: רבי יוסי הגלילי היא. **דתניא**: רבי יוסי הגלילי אומר: (נאמר לגבי בכור בהמה טהורה) "אֶת דָּמָם תִּזְרֹק עַל הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת חֶלְבָם תִּקְטִיר". "דמו" לא נאמר, אלא "דָּמָם". "חלבו" לא נאמר, אלא "חֶלְבָם" (בא ללמד על קרבנות אחרים) לימד על בכור ומעשר ופסח (שלא נזכר בהם מתן דמים בתורה) שהן טעונין מתן דמים ואימורין (הקטרת החלב) לגבי מזבח (וכתוב בפסוק "אֶת דָּמָם תִּזְרֹק", ולא כתוב "תשפוך").

(ס"ד א') (המשך משנה): יצתה כת ראשונה ונכנסה כת שנייה. יצתה שנייה נכנסה שלישית. כמעשה הראשונה, כך מעשה השנייה והשלישית.

(המשך משנה): (ובשעת השחיטה) קראו (הלויים) את ההלל. אם גמרו (לקרוא ההלל, ולא גמרו לשחוט) שנו (קראו פעם שנייה). ואם שנו (ועדיין לא גמרו לשחוט) שילשו. אע"פ שלא שילשו מימיהם.

שיטות הראשונים

מתן דם הפסח בשפיכה או זריקה: דעת רבי יוסי הגלילי דפסח דינו בזריקה, **והרמב"ם** פסק דלא כוותיה, אלא דינו בשפיכה.¹⁰

הולכה שלא ברגל: כתב הרמב"ם, "והולכה שלא ברגל אינה הולכה. לפיכך, כהן שקבל הדם ועמד במקומו וזרקו למזבח - נפסל הזבח."¹¹

קראו את ההלל: רש"י כתב, אכל כיתות קאי. **ורמב"ם ותוספות** כתבו, שהלויים הם אלו שקוראים את ההלל.¹²

אמירת שירה בעת הקרבת קרבן: הקשה ר"י, דאמרין (ערכין י"א א') אין אומרים שירה אלא על היין, והכא חזינן דאיכא שירה בלא נסכים! ותייך, דאין אומרים שירה בשעה הקרבת קרבן אלא על היין. אבל שלא בשעת הקרבה, היו אומרים שירה שלא על היין. **והרמב"ם** כתב "וְכָל זְמַן שֶׁהֵם שׁוֹחֲטִין וּמְקַרְבִּין, קוֹרְאִין הַלְוִיִּים אֶת הַהֶלֶל."¹³

⁸ בבזך עצמו זורק. ולא מתנה באצבע, שאין לך קרבן טעון אצבע אלא חטאת לבדה, כדכתיב 'באצבעו'.

⁹ במדבר יח, ז.

¹⁰ ומה שפסק שקרבן פסח דינו בשפיכה הוא ע"פ סוגיית הגמרא לקמן (דף פ"ט א'). מקורות: רמב"ם (הל' קרבן פסח א, יד).

¹¹ אמנם בהל' קרבן פסח (א, יד) לא פירט הרמב"ם דבעינן דנייד פורתא. וכתב הלחם משנה דסמך על מה שכתב שם, ובודאי איירי בנייד, דאם לא כן הוי הולכה שלא ברגל. מקורות: רמב"ם (הל' פסולי המוקדשין א, כג).

¹² מקורות: רש"י ותוספות (ס"ד א', ד"ה קראו). רמב"ם (הל' קרבן פסח א, יא).

¹³ מקורות: תוספות (ס"ד א', ד"ה קראו). רמב"ם (הל' קרבן פסח א, יא).

נתיבי הלכה - הדף היומי

השתלשלות ההלכה מהדף
 עד השולחן ערוך

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
 בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
 ויבדלחט"א הרב אשר וייס
 והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
 הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

הקטרת אימורי הפסח

(ס"ד ב') **תנו רבנן:** פעם אחת ביקש אגריפס המלך ליתן עיניו באוכלוסי ישראל. אמר ליה לכהן גדול: תן עיניך בפסחים. נטל כוליא מכל אחד, ונמצאו שם ששים ריבוא זוגי כליות, כפליים כיוצאי מצרים, חוץ מטמא ושהיה בדרך רחוקה. ואין לך כל פסח ופסח שלא נמנו עליו יותר מעשרה בני אדם, והיו קוראין אותו פסח מעובין.

נטל כוליא? הא בעי אקטורה!

דהדר מקטיר להו.

והכתיב¹⁴ "וְהִקְטִירוּ" שלא יערב חלביו של זה בזה!

דהדר מקטיר להו חדא חדא.

והתניא: "וְהִקְטִירֶם"¹⁵, שיהא כולו כאחד!

אלא תפיסה בעלמא, דשקיל מינייהו, עד דיהבין ליה מידי אחרינא.¹⁶

שיטות הראשונים

הקטרת חלבי כל זבח לבד: כתב הרמב"ם, "דַם הַפֶּסַח טְעוֹן שְׁפִיכָה כְּנֶגֶד הַיָּסוֹד. וְאַחַר שְׁשׁוּפְכֵי דָמוֹ, מִפְּשִׁיטֵי אֹתוֹ, וְקוֹרְעֵי אֶת בִּטְנוֹ, וּמוֹצִיאֵי אֶת אֲמוֹרָיו, וּמִקְטִירֵי אֹתָן חֲלָבֵי כָּל זֶבַח וְזֶבַח לְבֶדֶן. וְיַעַל הַזֶּבֶח נוֹטֵל פְּסָחוֹ עִם הָעוֹר שְׁלוֹ, וְיוֹצֵא לְבֵיתוֹ לִירוּשָׁלַיִם, וְצוֹלְהוֹ וְאוֹכְלוֹ לְעֶרְב." וכתב המאירי, ובדיעבד מיהא הואיל והכל בדין אחד לשריפה יעלו.

הקרבת האימורים כאחד: כתב המאירי, וכן ראוי להזהר שיהיו כל אימורין של קרבן אחד נשרפים כאחת, ולא שיחלקם לישרף זה אחר זה. ובדיעבד מיהא כשר. והרמב"ם השמיטו.¹⁷

¹⁴. ויקרא, פר' ויקרא, ג'יא.

¹⁵. ויקרא, פר' ויקרא, ג'טז.

¹⁶. תופס כוליא ומראה לשלית, והוא נותן פול או אבן כנגדה. רש"י.

¹⁷. וכן כתב ב'ליקוטי הלכות' (וכן בתורת הקדשים, אות ג), דצריך להקטיר כל האימורים כאחד, ולא פיסקי פיסקי. ולפלא שלא נזכר דין זה ברמב"ם. מקורות: רמב"ם (הל' קרבן פסח א,ו).